

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ НАУК**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

спеціальність	052 «Політологія»
напрямок підготовки	052 «Політологія»
освітня програма	052 «Політологія»
інститут	управління та права
факультет	юридичний

програма «Політична глобалізація» для студентів за напрямом підготовки 052 «Політологія», спеціальністю 052 «Політологія»

Розробник: старший викладач Бабарикіна Н.А.

програма затверджена на засіданні кафедри загальноправових та політичних наук

Протокол від «20» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри загальноправових та політичних наук _____ (Арабаджієв Д.Ю.)

«20» серпня 2018 року

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету за напрямом підготовки 052 «Політологія»

Протокол від «20» серпня 2018 року № 1

«20» серпня 2018 року

Голова _____ (Філей Ю.В.)

© _____, 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
	Напрямок підготовки 052 «Політологія»		
Модулів – 1	Напрямок підготовки: 052 «Політологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 год. самостійної роботи студента – 4 год.	Освітній ступінь: бакалавр	14 год.	
		Практичні	
		14 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		2 год.	
		Вид контролю:	
	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35% до 65%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: допомогти майбутнім політологам осмислити творчі перспективи глобального бачення сучасних економічних, політичних і соціокультурних проблем, зрозуміти вплив процесу глобалізації на культурний і духовний клімат нашої епохи, передбачити небезпеку та ризики, що супроводжують цей процес, і зрозуміти сучасну планетарну свідомість. Курс дає змогу студентам сприймати глобалістику як науку, що намагається віднайти і дати відповіді на виклики прийдешнього тисячоліття: політичні, економічні, соціокультурні, моральні.

Завдання:

розгляд методологічних розробок щодо аналізу сучасних глобальних проблем; визначення сутності понять «глобалізація», «глобалізація», «прогностика»; вивчення основних методів глобального прогнозування; з'ясування специфіки політичних, соціальних, економічних та духовно-культурних вимірів сучасних глобальних проблем; окреслення основних шляхів їх вирішення, які пропонуються сучасними науковцями; систематизування знань з можливих сценаріїв майбутнього в напрацюваннях різних шкіл глобалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

головні теоретико-методологічні засади політичної глобалізації;
закономірності геопросторової організації глобальних проблем;
місце глобальних проблем сучасності в теоретичних дослідженнях та політиці;

сутність основних політичних аспектів глобалізації;

громадські та політичні організації, які займаються вирішенням глобальних проблем

вміти:

аналізувати політичні рішення в сфері глобалізації;

проводити експертизу проектів рішень глобальних проблем сучасності;

аналізувати глобальні аспекти політичних проблем та їх рішень

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Теоретико-методологічні основи політичної глобалізації

Тема 1. Історія виникнення науки про глобальний світ

Попередники та теоретичні підвалини глобалізації. Внесок В.І.Вернадського у розвиток планетарного мислення. Концепція трансформації біосфери у ноосферу. Визначення ролі наукової думки у трансформації біосфери у ноосферу. Вчення про живу речовину та ноосферу. А.Ейнштейн та його внесок у розвиток планетарного мислення. Глобалізм (мондіалізм) як течія суспільно-політичної думки. Організаційне оформлення мондіалістського руху.

Тема2.Політична глобалізація як наука

Глобалізація як науковий напрям. Політична глобалізація. Визначення предмету та методу політичної глобалізації. Методологія дослідження глобальних процесів: системний підхід, структурно-функціональний аналіз, цивілізаційний аналіз, політична герменевтика. Нові загрози, які супроводжують процес глобалізації.

Тема 3. Основні етапи розвитку політичної глобалізації

Особливості першого та другого етапів розвитку глобалізації. Римський клуб на основні напрями його діяльності. Перша глобальна революція та її наслідки. Межі зростання в глобальному вимірі. Римський клуб про загальні загрози. Політичне значення глобалістського алармізму. Нова постіндустріальна хвиля в глобалістиці. Третій етап розвитку глобалізації. Вплив процесу глобалізації на культурний та духовний клімат сучасної епохи.

Тема 4. Школи та концепції політичної глобалізації

Концепція "меж зростання" (Дж.Форестер, Д. Медоуз, Е.Пестель, М.Месарович); концепція „гуманістичного соціалізму” (Я.Тинберген); концепція „нового гуманізму” (Л.Печчеї); концепція „дороговкази в майбутнє” (Б.Гаврилишин); концепція „сталого розвитку” (Л.Браун); школа універсального еволюціонізму (теорія глобальних рішень і компромісів) ((М.Мойсеев); школа мітозу біосфер (Д.Ален, М.Нельсон); школа контрольованого глобального розвитку (Д.Гвішіані); школа світ-системного аналізу (І.Валлерстайн); концепція „глобальної спільноти” (М.Чешков); концепція «геогенези» (Кочетов).

Тема 5. Глобалізація і фрагментація міжнародного середовища

Глобалізація форм і засобів існування як причина світових війн. Інтернаціоналізація світогосподарських зв'язків як об'єктивна передумова інтеграційних процесів. Вертикальний і горизонтальний типи інтеграції. Територіальні і позатериторіальні фактори. Характер відносин “домінуючий-домінований”. Співставлення інтеграції і дезінтеграції у глобальному масштабі. Сучасні прояви глобалізації і фрагментації.

Тема 6. Моделювання глобальних процесів

Основні етапи розвитку уявлень про майбутнє. Проекти і моделі глобального розвитку моделювання інформаційної діяльності у глобальному інформаційному середовищі. Походження та характеристика системи глобального моделювання. Загальний огляд моделей глобального розвитку. Напрямки розвитку глобального моделювання, характеристика моделей, їх суть. Дінамична світова модель Форрестера як метод імітаційного моделювання. Модель СВІТ-3 Донелла і Денніса Медоузів. Сучасні моделі кризових ситуацій та глобальної багатовимірної міжцивілізаційної моделі. Моделі архітектури світової спільноти та сценарії еволюції сучасної цивілізації

Змістовний модуль 2: Глобальні трансформаційні процеси в сучасній макроцивілізаційній системі

Тема 7. Глобальні проблеми сучасності

Сутність та причини глобальних проблем сучасності. Глобальні проблеми сучасності. Систематизація та класифікація глобальних проблем. Політичні глобальні проблеми. Соціальні глобальні проблеми. Демографічні глобальні проблеми. Екологічні глобальні проблеми. Економічні глобальні проблеми. Шляхи рішення глобальних проблем.

Тема 8. Цивілізаційна парадигма в сучасній глобалістиці

Цивілізація як категорія глобального політичного аналізу: “культурно-історичний тип” (Н.Данілевський), “висока культура” (О.Шпенглер), “локальна цивілізація” (А.Тойнбі), “культурна суперсистема” (П.Сорокін), “модель культури” (А.Кребер). Культурно-історичний підхід та його роль в розвитку політичної глобалізації.

Світ сучасних цивілізацій в теоретичних моделях. Первісні зіткнення цивілізацій.

Завершальна фаза глобальних конфліктів. С.Хантінгтон та його концепція “зіткнення цивілізацій”. Імовірність зіткнення Заходу з блоком ісламсько-конфуціанських країн згідно з концепцією С.Хантінгтона.

Ф.Фукуяма про кінець історії як зникнення цивілізаційного різноманіття.

Заходи щодо уникнення цивілізаційних конфліктів. Можливості утворення універсальної цивілізації.

Тема 9. Політичний час глобального світу

Визначення політичного часу. Парадигма лінійності та циклічності. Хронополітика. Час політики та час культури: співпадіння та розбіжності. Межі часу модерну в перспективі глобального світу. Час постмодерну та ознаки майбутнього.

Класична концепція прогресу та її сучасні альтернативи. Постмодернізм, конструктивізм, морфогенез як принципи сучасної західної прогресистської альтернативи.

Суша та море як конкуруючі моделі світоустрою в глобалістиці. Парадигма політичного простору та соціокультурна ідентичність. Континентальна альтернатива віртуальному світу.

Часові ритми, їх вплив на розвиток політичних процесів. Есхатологічний час. Часова логіка та часова історія в політиці, способи їх співпадання та неспівпадання. Ефективність використання часу в політиці, його залежність від розвитку політичної культури суспільства та рівня політичного розвитку політичних відносин.

Тема 10. Політичний простір глобального світу

Політичний простір ХХст. Політичний простір ХХІ ст. Класична геополітика. Критична геополітика. Глобальний український простір – сьогодення й історична перспектива. Перспективи формування світового освітнього простору в ХХІ столітті.

Тема 11. Парадигми безпеки в постбіполярному світі

Безпека як антитеза загрози. Еволюція підходів до проблем безпеки. Типологія, структура та функціональне призначення безпеки. Поняття міжнародної стабільності. Статична та динамічна стабільність. Безпека і стабільність: загальне і особливе. Критерії безпеки. Національна і міжнародна безпека. Еволюція співвідношення елементів безпеки: зростання ролі та значення невійськових факторів. Національна безпека як частина основного, постійного національного інтересу держави. Наукова розробка концепції національного інтересу. “Об’єктивістський” та “суб’єктивістський” підходи до аналізу національного інтересу. Погляди Г.Моргентау, Дж.Розенау, А. Уолферса та інших. Функції національного інтересу: політична, комунікативна, ідеологічна. Національний інтерес у зовнішній політиці держав. Структура національного інтересу. Традиціоналістський і модерністський підходи щодо безпеки у працях Х.Моргентау, К.Боулдінга, К.Райта та інших. Військові і невійськові компоненти безпеки. Сучасні політично-концептуальні уявлення щодо перспектив безпеки. Україна в процесах забезпечення європейської і глобальної безпеки.

Тема 12. Глобальний розвиток систем масової комунікації та міжнародні відносини

Роль систем масової комунікації в міжнародних відносинах. Глобальні трансформації систем масової комунікації кінця ХХ ст. Роль міжнародних і регіональних організацій у регулюванні відносин у галузі масової комунікації. Стан і тенденції розвитку медіа-системи в Україні та заходи задля її входження в європейський та світовий масовокомунікаційний простір.

Тема 13. Сучасне й майбутнє України у глобальному економічному та політичному просторі

Бурхлива глобалізація суспільних процесів і переструктурування світового геополітичного простору. Стримуючі фактори глобалізації в контексті діяльності істеблішменту в новостворених державах пострадянського простору. Проблеми “перехідної цивілізації” в Україні. Партнерство України з НАТО і Європейським Союзом, перспективи вступу до провідних організацій Північноатлантичного співтовариства. Україна в системі монополярного та мультиполярного світу. Російський фундаменталізм і формування української національної ідеї. Контрасти ідеї української самостійності і незалежності із засадами євразійства щодо України. Динаміка трансформації суспільних відносин в Україні та світовий досвід. Проблеми і шляхи інтеграції України в європейське і світове співтовариство.

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політична глобалізація як наука	2
2	Школи та концепції політичної глобалізації	2
3	Глобальні проблеми сучасності	2
4	Політичний час глобального світу	2
5	Політичний простір глобального світу	2
6	Парадигми безпеки в постбіполярному світі	2
7	Сучасне й майбутнє України у глобальному економічному та політичному просторі	2
	Разом	14

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політична глобалізація як наука	9
2	Школи та концепції політичної глобалізації	9
3	Глобальні проблеми сучасності	9
4	Політичний час глобального світу	8
5	Політичний простір глобального світу	8
6	Парадигми безпеки в постбіполярному світі	8
7	Сучасне й майбутнє України у глобальному економічному та політичному просторі	9
	Разом	60

9. Індивідуальні завдання

10. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- лабораторна робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, аудиторна контрольна робота.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			100	100
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3		
12	13	12	13	17	17	16		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

14. Рекомендована література

Базова

1. Глобальное сообщество: новая система координат (подходы к проблеме). - СПб.: Алетейя, 2000. - 518 с.
2. Білорус О.Г. та ін. Глобальний конкурентний простір: Монографія / Кер. авт. колективу і наук. ред. О.Г. Білорус. — К.: КНЕУ, 2007/2008. — 680 с.
3. Братиков О. В. Практика глобализации. — М., 1999.
4. Василенко И.А. Политическая глобалистика. — М., 2000.
5. Дергачов В.А. Глобалистика. М.: ЮНИТИДАНА, 2005. — 303 С.
6. В. М. Лукашевич. Глобалізація: навч. посіб. / В. М. Лукашевич. — 2-ге вид., доп. та вип. — Львів : Новий Світ-2000, 2010. — 440 с
7. Шепелев М.А. Глобалистика: Учеб. пособ. — Днепропетровск, ДНУ, 2001. — 144 с.

Допоміжна

1. Азроянц Э.А. Будущее: эволюционные и эсхатологические альтернативы. М.: 2006
2. Альтернатива: выбор пути (Перестройка управления и горизонты риска) / Рук. авт. колл. В. Н. Бойков, А. А. Сергеев. — М.: Мысль, 1990.
3. Альтернативные пути к цивилизации: Кол. моногр. / Под ред. Н.Н.Крадина, А.В.Коротаева, Д.М.Бондаренко, В.А.Лынши. — М.: Логос, 2000.
4. Андрущенко М.О. Концепція хронополітики Поля Вірільйо: від дромократії додромології // Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. — К.: "ІНТАС", 2009. — Вип.41. — С.143.
5. М.А. Андрущенко, А.Л. Якубин Политическое время: Микро-, мезо- и макроуровни//Политическая наука. — 2009. - №1. — С. 60-89.
6. Бабина С. Стратегические альянсы в глобальной экономике // МЭиМО. — № 11. — 2001. — С. 106—109.
7. Балацький О.Ф. Охорона навколишнього середовища. - К.: Знання, 1987.
8. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования / Пер. с англ. — М.: Academia, 1999.
9. Бестужев-Лада И. Глобальные проблемы современности и пути их решения. М.: Педагогическое общество России 2002. — 392 с.
10. Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г. та ін. Глобальні трансформації та стратегії розвитку. — К.: ВПОЛ, 1998. — 416 с.
11. Білорус О.Г. та ін. Глобальний конкурентний простір: Монографія / Кер. авт. колективу і наук. ред. О.Г. Білорус. — К.: КНЕУ, 2007/2008. — 680 с.
12. Брайон А.В., Гордецкий А.В., Сытник К.М. Биосфера, экология, охрана природы. — К.: Лыбидь, 1992. — 523.
13. Валлернстайн И. Конец знакомого мира. - М., 2004. - 329 с.
14. Валлерстайн И. Изобретение реальностей времени-пространства: к пониманию наших исторических систем // Время мира: Альманах современных исследований по теоретической истории, макросоциологии, геополитике, анализу мировых систем и цивилизаций. Вып. 2. Структуры истории. — Новосибирск, 2001.

15. Валлерстайн И. Миросистемный анализ: Введение / пер. Н. Тюкиной. М.: Издательский дом «Территория будущего», 2006. — 248 с.
16. Венгеров А.Б. Политическое пространство и политическое время (Опыт структурирования понятий) // Общественные науки и современность. — 1992. - №6. — с. 49-63.
17. Волны и циклы политического развития (Заочный круглый стол) 2002 // Полис. — 2002. - №4.
18. Гальчинський А. С. Глобальна криза чи криза глобалізації// Віче. — № 1. — 2002. — с. 44—50.
19. Гелл Д., МакГрю Е., Голдбрайт Д., Перратон Дж., Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура/ Пер.з англ. Павленко Ю. — К., 2003.
20. Гидденс А. Глобализация мира. - М., 2003. - 318 с.
21. Гидденс А. Судьба, риск, безопасность // Thesis. - 1994. - С. 38-52.
22. Гинер С. Массовое общество. - М., 2000. - 342 с.
23. Глобальное сообщество: новая система координат (подходы к проблеме). - СПб.: Алетейя, 2000. - 518 с.
24. Глобалистика: Энциклопедия / Гл. ред. И.И. Мазур, А.Н. Чумаков / Центр научных и прикладных программ «Диалог». — М.: Радуга, 2003. —780 с.
25. Глобалистика: международный междисциплинарный энциклопедический словарь / Гл. ред. И.И. Мазур, А.Н. Чумаков. — М.-СПб.-Нью-Йорк: ИЦ «Еліма», ИД «Питер». — 2006. — 1160 с.
26. Глобальные вызовы, угрозы и опасности современности. Приоритеты политики обеспечения национальной безопасности России/ Под. Общ. Ред. А.В. Возженикова. — М.: Изд-во РАГС, 2008. — 224 с.
27. Горбачев М.С., Некипелов А.Д. и др. Грани глобализации. Трудные вопросы современного развития. — М.: Альпина Паблишер, 2003.
28. Грани глобализации: трудные вопросы современного развития. — М., 2003.
29. Григорьев А.А. Экологические уроки прошлого и современности. — Л.: Наука, 1991. — 47с.
30. Делягин М.Г. Мировой кризис: общая теория глобализации. - М., 2004. -217 с.
31. Дергачов В.А. Глобалистика. М.: ЮНИТИДАНА, 2005. — 303 С.
32. Дискуссия вокруг цивилизационной модели: С.Хантингтон отвечает оппонентам // Политические исследования (Полис). — М., 1994.
33. Дубовский С.В. Путеводитель по глобальному моделированию. СПб. 2001
34. Ионов И.Н. Хачатурян В.В. Теория цивилизаций от античности до конца XIX века — СПб.: Алетейя, 2002.
35. Иванов Н. П. Парадоксы глобализации — вызовы и поиски ответа. Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара Клуба ученых «Глобальный мир». — М.: «Издательский Дом «НОВЫЙ ВЕК», 2002. — 45 с.
36. Ильин М.В. Ритмы и масштабы перемен. О понятиях «процесс», «изменение», «развитие» в политологии // Полис. — 1993. - №2. — с.57-69.
37. Ильин М.В. Очерки хронополитической типологии. Проблемы и возможности типологического анализа эволюционных форм политических систем. Часть 1: Хронополитическая перспектива. — М.: МГИМО, 1995. — 112 с.

38. Ильин М.В. Очерки хронополитической типологии. Проблемы и возможности типологического анализа эволюционных форм политических систем. Часть 2: Хронополитическая перспектива. – М.: МГИМО, 1995. – 105 с.
39. Ильин М.В. Хронополитическое измерение: за пределами истории и повседневности // Полис. – 1996. - №1.
40. Ильин М.В. Геохронополитика – соединение времен и пространств // Вестник МГУ. Сер. 12. Политические науки. – 1997. - №2.
41. Ильин М.В. Типы и разновидности политик мирового развития // Состязание старых и новых форм политик мирового развития: Международная интернет-конференция. 13 мая -10 июня, 2003: Сб. материалов / Под ред. Е. Лобза и К. Костюка. – М., 2003.
42. Ильин М.В. Феномен политического времени // Полис.–2005. - №3. – с.5-21.
43. Ерасов Б.С. Цивилизации: Универсалии и самобытность. – М.: Наука, 2002.
44. Заворітня Г. Етимологія та розвиток поняття “спільна політика безпеки” // Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини.- 2004.- Вип. 11.- с. 22-27.
45. Загладин В., Фролов И. Глобальное прогнозирование современности: научный и социальный аспекты. — М., 1981.
46. Замятин Д.Н. Геополитика: основные проблемы и итоги развития в XX в.//Полис. – М., 2001. - №6.
47. Замятин Д.Н. Пространство как образ и транзакция: к становления геополитики// Полис. – М., 2007. - №1.
48. Зінько С.Ю. Цивілізаційний діалог vs конфлікт // Людина і політика. – 2004. – №3. – С. 41– 51.
49. Заргарян Р.А. Доктрина геополитики современной Восточно-Средиземноморской цивилизации: Турецкая угроза Восточно-Средиземноморской цивилизации. СПб.:Алетейя, 2004. 201 с.
50. Кальченко Т. В. Глобальна економіка. Монографія. - К.: КНЕУ, 2006.
51. Козинець І. П. Еволюція поглядів на форми і способи миротворчої діяльності у воєнних конфліктах / І. П. Козинець // Збірник наукових праць "Труди академії". – 2006. – Вип. 69. – С. 50–57.
52. Коппель О.А., Пархомчук Е.С. Міжнародні системи і глобальний розвиток – К. 2006.
53. Коппель О.А. Пархомчук О.С. Проблема взаємодії цивілізацій і характер її впливу на міжнародні відносини / / Вісник Міжнародні відносини. Вип..23. – С.171.
54. Косолапов Н.А. Пространственно-организационный подход к анализу международных реалий//Международные процессы. – М., 2007. – Т.5, №3(15).
55. Крапивний І.В. Глобалізація: сутність, чинники та етапи розвитку// http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSU_ekon/2008_1/08kivcer.pdf
56. Кузык Б.Н., Яковец Ю.В. Цивилизации: теория, история, диалог, будущее. В двух томах. – М., Институт экономических стратегий, 2006.
57. Кузьменко В.А., Романчук О.К. На порозі надцивілізації: роздуми про майбутнє. – Львів, 1991.

58. В.В. Лапкин Циклы, ритмы, волны: проблемы моделирования политического развития //ПОЛИС. Политические исследования, 4/2002.
59. Лесков Л.В. Футуросинергетика западной цивилизации (задачи синергетического моделирования). М.: 2004.
60. Любимов Б.И. Великобритания и глобализация мирового теле- и радиовещания//Вестник Моск. ун-та. – Сер. 10: Журналистика. – 1999. – №5, 6.
61. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник/ Кер.авт.колективу О.А. Коппель; за ред. Л.В.Губерського,В.А. Манжолі. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 606 с., С. 330-346.
62. Международные процессы. – М., 2007. – Т.5,№2(14).
63. Мельвиль А.Ю. Пространство и время в мировой политике// Космополис. – М., 2007.- №2(18).
64. Моисеев Н.Н. Судьба цивилизации. Путь разума. –М.; МНЭПУ, 1998.
65. Неклесса А.И. Постсовременный мир в новой системе координат//Глобальное сообщество: новая система координат (подходы к проблеме). – СПб. Алетейя, 2003.
66. Неприцький, О. Формування різномовних інформаційних просторів і наслідки доступу до них українських громадян / О. Неприцький // Історія України. - 2005. - 3. - С. 5-6.
67. Нефедов С.А. О теории демографических циклов / С.А. Нефедов //Экономическая история. Обзорение / под ред. Л.И. Бородкина. – Вып. 8. М.,2002. – С. 116–120.
68. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства. – К.: Либідь, 1999.
69. Панарин А.С. Глобальное прогнозирование. М.: Алгоритм, 2000.
70. Панарин А.С. Глобальное политическое прогнозирование. – М.: Алгоритм, 2000. – 324 с.
71. В.И. Пантин Возможности циклически-волнового похода к анализу политического развития // ПОЛИС. Политические исследования, 4/2002.
72. Пахомов Ю. Цивілізаційні виклики і сучасна Україна/ Політична думка. – 1997. – №1. – С.165-172.
73. Пригожин И., Стенгерс И. Время, хаос, квант. – М.: Прогресс, 1994. – 266 с.
74. Семенов С.И. Хронополитические аспекты кризисов культуры //Общественные науки и современность. – 1993. - №4.
75. Сенченко О.А. НАТО на шляху до кооперативної безпеки: перспективи євроатлантичного партнерства для України // Стратегічна панорама.- 2002.- №1.- с. 29-36.
76. Терон, І. Диференціація інноваційного простору і формування стратегій регіонального розвитку / І. Терон // Економіст. - 2007. - № 9. - С. 48-51.
77. Тимків Я.І. Сучасні концепції європейської безпеки: система кооперативної безпеки // Вісник Харківського національного університету ім.В.К. Каразіна "Питання політології".- 2006.-№737.- с.190-198.
78. Тоффлер А. Футурошок. – СПб., 1997.
79. Уоллерстайн И. Общественное развитие или развитие мировой системы? \\ Вопросы социологии, 1992, №1.

80. Уткин А.И. Мировой порядок XX!века. М., ЭКСМО. 2002. – 512 С.
81. Уткин А. И., Воронцов М. Ю. Новые параметры мирового противостояния//США — экономика, политика, идеология. — № 8. — 1997 — С. 19—30.
82. Федуняк С.Г. Основні тенденції розвитку системи міжнародної безпеки в Європі і Євразії: три виміри консолідації // Стратегічна панорама. - 2004. - № 1.
83. Филипов А.Ф. Пространство политических событий// Полис. – М., 2005. - №3
84. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: ООО "Издательство АСТ", 2003.
85. Цивилизации: Проблемы глобалистики и глобальной истории / - М., Наука, 2002.
86. Цыганков П.А. Безопасность: Кооперативная или корпоративная. Критический анализ международно-политической концепции // Политические исследования.- 2000.- №3.- с.128-140
87. Чихарев И.А. Хронополитика в теории мировой политики.– М.: Современные тетради,2006.- 152 с.
88. Чихарев И.А. Хронополитические исследования: опыт синтеза // Полис. – 2003. - №6. – с. 50-62.
89. Чихарев И.А. Многомерность мировой политики (К современным дискуссиям) // Полис. – 2005. - №1. – с. 161-173.
90. Чихарев И.А. Хронополитика в политической науке XX – начала XXI вв. // Вестник МГУ. Сер.12. Политические науки. – 2004. - №3.
91. Чихарев И.А. Хронополитика: развитие исследовательской программы // Полис. – 2005. - №3. – с. 21-34.
92. Чихарев, И. А. Хронополитика : к пониманию трансформации в мировой политике [Текст] / И.А. Чихарев // Вестник Московского университета.Сер.12.Политические науки. - 2004. - №3. - С. 47-58
93. Шпенглер Ю. Закат Европы. Очерки мифологии мировой истории. – М., 1993.
94. Яковец Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций. - М., 2003.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені Вернадського
<http://archive.nbuv.gov.ua/>